

Kis választási matematika

2026 április 25. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A magyar szisztéma a stabil kormányozhatóságot előnyben részesíti az arányos népképviseléssel szemben.

Arról, hogy mi, miért és hogyan történt (történhetett) április 12-én Magyarországon, még sokan sokat fognak írni, beszélni, töprengeni, elemezni, és persze vitatkozni. Egyetértek azokkal, akik szerint az első lépés a

helyzetértékelés. Ahogy Kemény Zsigmond írta az 1848–1849-es forradalom után híres röpiratában: „Konstatírozni szükség helyzetünket. Nyilatkoznunk kell. (...) Akár örvendünk, akár bánkódunk a nagy változásokon, melyek bekövetkeztek – ösmernünk kell azokat.”

Az, hogy mi történt április 12-én, többféle szempontból és módon megközelíthet? és értelmezhet?. Én itt most csupán egy aspektusból írok az országgyűlési választásról: hogy a választási rendszernek milyen szerepe és hatása volt a végeredmény kialakulásában. Hiszen sokan nem értik, hogyan lehetséges az, hogy a választást megnyer? Tisza Párt az összes listás szavazat 53,18 százalékával megszerezte az összes parlamenti képviselői hely 70,85 százalékát, míg a második helyen végz? Fidesz–KDNP a szavazatok 38,61 százalékával a mandátumok mindössze 26,13 százalékát.

Miért van a listás szavazatok közötti kevesebb, mint 15 százalékpontos különbséggel szemben majdnem 45 százalékpontos – azaz háromszoros (!) – különbség a két párt mandátumai között? Nincs itt valami hiba? Vagy legalábbis anomália?

Az április 12-i választás eredményeként hamarosan megalakuló új Országgyűlésben lesz egy kétharmadosnál nagyobb többséggel rendelkező domináns párt, egy középpárt és egy mikropárt. A parlamenti mandátumok száma, illetve aránya nem teljesen a választói akarat következménye, hanem a választási rendszerben lefektetett mandátumszámítási elvek és módszerek által determinált módosítás (az összválasztói akaratot módosító mechanizmus) eredményeként el?állt képlet. Néhány napja itt megjelent cikkében ifj. Lomnici Zoltán alkotmányjogász is felhívta a figyelmet arra, hogy a Tisza Pártnak nincs tényleges kétharmados választói támogatottsága – a parlamenti kétharmadot annak a választási törvénynek köszönheti, amely a Fideszhez köthet? és a gy?ztes pártot rendkívül el?nyös helyzetbe hozza.

Magyar Péter tehát elfogadja a korábban el?történt választási törvény adta privilegizált helyzetet, de azt rögzítsük: forradalmi helyzetr?l szó sincs Magyarországon.

A szavazatszámok alapján természetesen nem vitatható, hogy a Tisza Párt a választók akaratából április 12-én abszolút többséget és ezzel a legitim kormányzásra való demokratikus felhatalmazást kapott. A kétharmados mandátumtöbbség sem vonható kétségbe – a jelenleg hatályos választási rendszer alapján. Az viszont komolyan vitatható, hogy ez a választási rendszer alkalmas-e a magyar választók kinyilvánított politikai akaratának pontos, adekvát, hiteles, azaz legitim megjelenítésére, illetve érvényesítésére.

Mindazonáltal ez a választási rendszer nem a Fidesz „találmánya”, hanem alapjában véve és lényegét tekintve az 1989–90-es rendszerváltoztatás során az akkori állampárt és a demokratikus ellenzéki pártok között létrejött politikai kompromisszum eredménye.

Azóta létezik és működik Magyarországon a sajátos, vegyes választási rendszer, amely két f? elv: a többségi és az arányossági kombinációjával váltja mandátumokra a szavazatokat.

A többségi elvet az egyéni választókerületek érvényesítik, ahol az országosan legtöbb szavazatot elér? párt képviselőjelöltjei általában aránytalanul sok mandátumot szereznek. Igaz, ezt korábban némileg korrigálták a vesztes jelöltekre és maradékszavazatokra épített kompenzációs (országos) listán kiosztott mandátumok. Az arányossági elvet a területi pártlisták képviselték, az azokra leadott szavazatok országos aránya alapján részesültek mandátumban a pártok.

Mivel az 1990–2010 közötti Országgyűlés összesen 386 képviselői helyéb?l 176-ot (45,5 százalék) az egyéni kerületi rendszerben, legfeljebb 152-t (39,3 százalék) a területi pártlisták alapján osztottak szét (a maradék 15 százalékot a kompenzációs listáról), választási szakért?k szerint

a magyar választási rendszer inkább a többségi, mint az arányos rendszerekhez áll közelebb. A magyar megoldás a szilárd parlamenti többséget, a stabil kormányozhatóságot el?nyben részesíti az arányos népképviseléssel szemben.

Ennek köszönhetően az elmúlt harminchat évben valamennyi kormány (régiónkban egyedülként!) kitöltötte a négyéves ciklusát.

Ráadásul

2010 után a kétharmados parlamenti többséget szerző Fidesz úgy módosította a választási rendszert, hogy azt tovább tolta az arányos képviselet felől a többségi elv irányába, így az a korábnál is nagyobb mértékben preferálja, honorálja a győztes pártot. Emiatt már 40–50 százalék közötti pártlistás eredménnyel is könnyen elérni a kétharmados mandátumarányt,

mint ezt a Fidesz esetében 2014-ben, 2018-ban és 2022-ben is láttuk. Igaz, ennek az is feltétele, hogy a győztes és a második helyen végző párt(szövetség) között legalább 10-15 százalékpontos különbség legyen a szavazatok arányában (például 2022-ben mintegy húsz százalék volt).

E kis választási matematika konklúziója: április 12-én – rekordmagas választási részvétel mellett – a (levélsvavazatokkal együtt) több, mint 6,3 millió magyar választópolgár több, mint fele a Tisza Pártra, tehát a kormányváltásra szavazott. A „rendszerváltást” – az elmúlt tizenhat évben felépített NER lebontását – lehet-e tév? kétharmados parlamenti többséget azonban nem csupán a választók összesített akarata, hanem az 1989–90-ben létrehozott vegyes és 2010 után a többségi elvet erősítő, az aránytalan népképviselet irányában tovább módosított választási rendszer „állította el?”. Ez tette lehet-e, illetve mozdította el? az inga radikális kilengését ahogy korábban (1994 és 2010), úgy most is az ellentétes irányba.

Ahhoz, hogy a domináns – már-már egypártrendszerhez közelítő – parlamenti képlet a jövőben kisebb eséllyel állhasson el?, és egy

kiegyensúlyozottabb, valóban plurális, hatékony fékekkel és ellensúlyokkal rendelkező politikai mező alakuljon ki, választási rendszerünket a többségi elvtől közelíteni kellene az arányosság elvéhez. Ez persze komoly önmérsékletet, önkorlátozást igényelne a most domináns hatalmi pozícióba kerülő politikai erőktől.

Ennél azonban vélhetően vonzóbb alternatíva az új miniszterelnök számára, ha a XIX. századi másfél évtizedes Tisza-korszak – és a tizenhat évi Orbán-rendszer után – akár egy újabb másfél évtizedes Tisza-korszak „generálisa” lehet. Kérdés, a magyar választópolgárok többsége – még a most a Tiszára szavazók hatalmas, de roppant heterogén tábora is – tényleg, komolyan ezt kívánja-e?

Azok a „protest” szavazók, akik április 12-én nyilvánították, hogy elég volt úgymond a diktatúrából, a Fidesz-önkényuralomból, mikor fogják majd ugyanezt gondolni és mondani a Tisza-kormány korlátlan hatalmáról? Nyilván ez is kiderül előbb-utóbb. Mert ahogy Petőfi írta:

Az idő igaz, / S eldönti, ami nem az.

Deák Ferenc régi, bölcs intelme pedig mindig időszerű: a rosszul begombolt mellényt újra kell gombolni. Egyszer – talán négy, netán nyolc év múlva, de lehet, hogy hamarabb – eljőhet ennek is az ideje.

Faggyas Sándor - www.magyar nemzet.hu

